

Fotos entrevista: Ana Ponce

RAMON FOLCH

«LA DEPENDÈNCIA DE LA CONSTRUCCIÓ I DEL TURISME BARAT ÉS INCOMPATIBLE AMB UN MODEL SOSTENIBILISTA»

Verònica Roselló

El canvi climàtic és avui dia un tema ben de moda a causa del ressò que n'han donat els mitjans de comunicació. Ramon Folch, doctor en Biologia per la Universitat de Barcelona i sociòleg, és una persona compromesa amb la causa. Així ho demostren l'estudi professional propi que dirigeix, ERF, Gestió i Comunicació Ambiental, SL, i algunes revistes com *Sostenible* i sèries televisives com *Mediterrània* o *Natura*, que també trobem sota les seues directrius. Davant aquesta problemàtica planetària, Folch confessa que li interessa ben poc el discurs orientat a cercar qui té la culpa, qui és el bo o qui és el dolent. Li interessa, per contra, descobrir qui pot solucionar-la. En aquest sentit, ell té una teoria, perquè vincula la figura del «solucionador» amb el conjunt de la societat, liderada pels sectors d'opinió que tinguen una idea avançada. Fuig, per tant, de qualsevol polèmica i se sent fortament lligat a la concentració de complicitats per tal de sortir d'aquesta malaurada situació.

Vostè defensa que el canvi climàtic no és tant un problema ambiental, sinó que és més aviat un problema econòmic. Quina raó el mou a considerar com a secundàries les conseqüències ambientals?

El canvi climàtic és un problema planetàriament irrellevant, ambientalment modest i socioeconòmicament catastròfic. És planetàriament irrellevant perquè parlem de canvis molt petits en relació als que s'han produït al si de la terra. Ambientalment és modest perquè aquests canvis porten associades petites modificacions però d'entitat no excessivament gran. En canvi, socioeconòmicament és catastròfic perquè tot el nostre sistema de producció i el nostre sistema d'hàbitats està lligat molt estretament a les condicions climàtiques i a la conversió d'uns determinats paratges. Les petites modificacions ambientals són incompatibles amb el manteniment del sistema socioeconòmic actual. En el cas de l'aigua, per exemple, passem d'una si-

tuació de superaridesa a una situació d'aridesa directament i, per tant, el canvi no és gaire gran, però a nosaltres ens afecta molt. Som com mig punt per a un estudiant que aprova cada any amb un cinc pelat. Mig punt per a ell és gran cosa, perquè un 4,5 vol dir suspens. I per això, en definitiva, crec que allò que ens ha de preocupar per sobre de tot és l'enorme transvasament al sistema productiu, a la forma d'ocupació del territori, a les pautes de vida que poden seguir-se arran del canvi climàtic.

Per tal de fer-hi front, proposa canviar el paradigma econòmic actual. De quina manera creu que pot assolir-se aquest canvi?

El problema ve generat per un model de producció i de redistribució de valors que ha funcionat durant dos segles però que s'ha esgotat. Això no és la primera vegada que passa en la història de la humanitat. En la societat feudal també va passar. En la societat aristocràtica rural es va esgotar i es va substituir precisament pel model industrial. Jo crec que el que s'ha exhaurit és aquest model industrial i penso que ens acostem a una transformació, no sé si ràpida o lenta, però

que en tot cas serà profunda, comparable a la que es va donar a Europa a la segona meitat del segle XVIII. I si compares la França de Lluís XVI, posem per cas, amb la França de la segona República, el canvi es copernicà: els nobles han desaparegut, la burgesia ha emergit, l'economia està lligada a la indústria i a l'agricultura... tot això ho van vaticinar d'alguna manera els il·lustrats. El canvi climàtic és un dels fenòmens que posa de manifest la disfunció del model i, per tant, intentar combatre'l amb recursos d'aquest model que ja s'ha acabat és perdre una mica el temps. Per això crec que el canvi climàtic tindrà conseqüències econòmiques, però que alhora les transformacions socioeconòmiques són im-

**«EL CANVI CLIMÀTIC
ÉS UN PROBLEMA
PLANETÀRIAMENT
IRRELLEVANT,
AMBIENTALMENT MODEST
I SOCIOECONÒMICAMENT
CATASTRÒFIC»**

prescindibles si volem frenar-ne mínimament les conseqüències.

Al voltant del canvi climàtic, considera que s'està marginant el problema més gran que té, amb diferència, l'espècie humana. Creu que els ciutadans en són conscients?

No, manifestament, no. És a dir, per començar, estic convençut que una part molt important de la ciutadania ha tingut una notícia mínimament intensa del fenomen l'últim mig any, que és quan ha saltat d'una manera manifesta als mitjans de comunicació. Però encara considera que és una de tantes coses que diu la premsa, que parla del canvi climàtic, de la immigració, de la globalització, etc. Jo crec que a les persones els costa molt establir una relació entre la seva realitat quotidiana i el canvi climàtic. I un dels missatges al respecte, precisament, crec que és aquest, que la vida diària variarà sensiblement com a conseqüència del canvi climàtic i, naturalment, de l'evolució de l'agent que el causa, que és el patró de consum de combustibles fòssils.

Es confessa més preocupat pel canvi mediàtic que no pas pel climàtic atès que troba imprescindible modificar el sistema comunicatiu per tal d'aturar la problemàtica climàtica. Fins a quin punt pensa que els mitjans prenen partit en aquest tema?

Considero que només amb una mutació important dels valors es produirà aquesta transformació socioeconòmica d'una manera més o menys tranquil·la. I en aquests moments és així, els grans prescriptors són els mitjans. Per tant, els mitjans, més enllà d'utilitzar les notícies com a primera matèria, jo crec que han de recuperar la capacitat d'ajudar el lector a jerarquitzar i a col·locar les coses en la dimensió que realment tenen. És a dir, tal com funcionen els mitjans, avui la notícia és el canvi climàtic i demà que han detingut la Pantoja, per entendre'ns. I la desproporció entre ambdós casos és colossal. Crec que en aquest sentit hem reculat molt. Abans les portades dels diaris venien més grans o petites en funció de la importància del present. Ara cada dia hi ha una notícia de portada, totes afectades amb peu d'igualtat. Això és una pèrdua del sentit de la jerarquia, per això penso que una manera de combatre el canvi climàtic és començant pel canvi mediàtic.

Què és el que reivindiquen les posicions sostenibilistes?

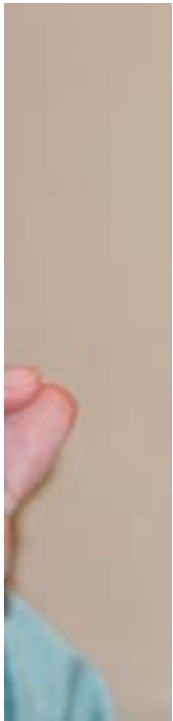
«TINDREM MOLTES DIFICULTATS A SATISFER LES DEMANDES ESTACIONALS VINCULADES AL TURISME JUSTAMENT PER L'ESCASSESA CREIXENT DE L'AIGUA»

Es reivindica la necessitat de provocar un canvi en els sistemes de producció i de redistribució dels valors afegits com a eix de les noves polítiques del segle vinent. És a dir, si la sostenibilitat pretén garantir la viabilitat indefinida del sistema econòmic, és evident que qualsevol cosa que ens està portant a un crac no es pot veure amb bons ulls des de l'òptica sostenibilista. Alguns sectors del sostenibilisme són senzillament sectors de

l'ecologisme tradicional més o menys reconvertits, però el sostenibilisme va molt més enllà. Per descomptat que assumeix les teories ecologistes, però a més les complementa amb moltes consideracions de caire històric, polític, econòmic i social. En definitiva, un escenari sostenibilista com Déu mana comporta minimitzar, per no dir abolir, la situació que generaria el canvi climàtic.

Què és el que haurien de fer i no fan els governs democràtics?

Fonamentalment el que haurien de fer és propiciar l'adveniment d'aquest nou ordre, però no ho fan, al meu entendre, per dues raons. En primer lloc perquè se sustenten, per definició de democràcia, en l'opinió majoritària, que no va en aquesta direcció. I en segon lloc, tampoc

no ho fan perquè probablement alguns d'aquests canvis modificarien sensiblement l'actual sistema de poder. El sistema democràtic és una manera de governar que ha emergit modernament, no oblidem que fa dos-cents anys no existia, que ha estat molt bé, però que ha demostrat també tenir les seves limitacions. Però en canvi, actualment es tendeix a pensar que anar un cop cada quatre anys a escollir una persona d'una llista tancada adscrita a un partit polític és l'única manera de governar. Probablement es pot governar de maneres alternatives a la democràcia, no dic que en sigui partidari, dic que es pot fer. I, en tot cas, la democràcia no cal que es limiti a aquesta instauració de dictadures pactades un cop cada quatre anys. L'actual *status quo* del sostenibilisme ve d'això, moltes mesures de caràcter sostenibilista són de difícil aplicació mentre mantinguem aquest sistema d'excés i de control del poder. Un sistema que és molt millor que el que teníem abans, però que ja no respon al que necessitem avui i que serà clarament insuficient per al que caldrà demà mateix.

Si no aturem la intensitat i la rapidesa amb què canvia el clima actualment, quin futur preveu?

Jo sempre dic que només els predicadors saben o pretenen saber amb certesa què passarà l'any que ve o d'ací deu anys. Ara bé, extrapolant tendències, tractant d'interpretar comportaments de sistemes complexos, etc., jo preveig un increment manifest de les tendències d'aquest canvi, és a dir, minves de les pluviometries, increment de l'aridesa, etc. que aniran provocant per via traumàtica una conscienciació més o menys ràpida de base social. Tal vegada calguen aquest tipus de pressions populars per tal d'adoptar mesures que serien les que ara mateix ja haurien d'adoptar-se. A mi m'agradaria que tinguessin una certa capacitat d'anticipació els prescriptors d'opinió, la intel·ligència crítica i econòmica... de manera que aquestes mesures es prenguessin no com a emergències davant la pressió un cop tenim el problema ja molt instaurat, sinó com a cauteles que evitin que s'arribin a produir aquestes situacions extremes. I confesso que no sé què passarà abans. No sé si la intel·ligència aconseguirà voluntat per a maniobrar abans que el problema sigui gravíssim o si haurem d'esperar fins que la gravetat del problema obligui a maniobrar. Jo m'esmerço tant com puc per la primera opció, però no tinc cap garantia que no acabi triomfant la segona.

«NO SÉ SI LA INTEL·LIGÈNCIA ACONSEGUIRÀ VOLUNTAT PER A MANIOBRAR ABANS QUE EL PROBLEMA SIGUI GRAVÍSSIM O SI HAUREM D'ESPERAR FINS QUE LA GRAVETAT DEL PROBLEMA OBLIGUI A MANIOBRAR»

La Comunitat Valenciana, com Catalunya, és una autonomia sustentada en dos sectors dependents del clima com són el turisme i la construcció. La nostra economia, per tant, es veuria especialment afectada pel canvi climàtic. Quin plantejament s'hauria de prendre?

Hi ha algunes mesures que s'han de prendre amb independència del canvi climàtic. En el cas del País Valencià, molt més clarament que a Catalunya, ja és un problema en si mateix en termes socials, de capacitat inversora, de gestió de recursos, de transferències sectorials i de moltes coses. Però, si ho vinculem amb el canvi climàtic, en el cas del turisme s'hauria d'adoptar un caràcter cap a valors cada vegada més independents del clima. És a dir, si el turista ve històricament i fonamentalment perquè el que tenim és sol, això també passarà en altres latituds amb condicions de no tanta aridesa i, per tant, l'oferta pot ser que acabi sent més favorable en latituds més septentrionals, o senzillament no se sentirà la necessitat de desplaçar-se perquè el que el turista

busca ja ho trobarà a casa seva. Però és que a part d'això, tindrem moltes dificultats a satisfer les demandes estacionals vinculades al turisme justament per l'escassetat creixent de l'aigua. En definitiva, jo optaria per un turisme de més valor afegit, és a dir, menys nombre de turistes però que s'interessin per més coses i que, a més, aportin més diners. Justament la cara oposada del model que avui tenim. El cas de la construcció és més inquietant, perquè el sector com a tal està molt desarrelat sociològicament. És a dir, quan jo tracto temes empresarials, industrials o comercials veig un tipus

d'empresari molt diferent al del sector de la construcció, que és un empresari que va a explotar un nínxol d'un rendiment determinat. L'industrial, en canvi, genera activitat per a una indústria que és d'ell i roman per a tota la vida, amb uns treballadors que es preveu que són els mateixos. El sector de la construcció desapareix del camp d'actuació per donar lloc al producte i això el converteix en un sector sociològicament molt volàtil. Per tant, aquesta dependència de la construcció exaltada i del turisme barat i de platja és incompatible amb un model que aposti amb una certa sensatesa pel repte pel canvi. ☺

Verònica Roselló. Estudiant de Periodisme, Universitat de València.